

MILJÖFAKTABLAD: NUTRITIONSPRODUKTER

Nutritioner är en grupp av varor som används vid matning av patienter som inte kan få i sig näring på det vanliga sättet. Exempel på produkter som ingår är sonder, pegar, matningsaggregat och sprutor och tillbehör.

Aggregat för matning används vid sond/PEG matning med och utan pump.

PEGar är små silikoningångar som sätts på magen och är en ingång till magsäcken.

Sonder sätts in via mun eller näsa för att brukaren ska få i sig näring. Dessa sonder kan vara satta ner i magen eller tolvfingertarmen.

Stora mängder förbrukningsmaterial inom nutrition går åt både i hemmet och inom sjukvården.

MILJÖ- OCH HÄLSOPROBLEM

Produkter inom nutrition kan innehålla olika ämnen och bestå av material som har vissa miljö- och hälso- problem:

Ftalater

Nutritioner kan innehålla höga halter av ämnen som heter ftalater. Dessa förekommer som mjukgörare i plastmaterialet PVC för att göra plasten mer mjuk och böjlig. Flera ftalater är fertilitetsstörande, d.v.s. de kan påverka människors och djurs förmåga

att fortplanta sig. Eftersom ftalaterna inte binds till PVC kan de läcka ut från plasten i samband med användning och upptas av människa och miljö. Patientgrupper som får långvarig medicinsk behandling blir extra utsatta, exempelvis patienter inom nutrition. Flera vanliga ftalater kan också orsaka allergiska reaktioner hos personer som utsätts för ftalater från varor eller luftburna ftalatrester.

PVC

Många av Sveriges landsting arbetar också för att fasa ut plastmaterialet PVC ur sina sjukvårdsprodukter. Orsaken till detta är både att materialet ofta innehåller mjukgörande ftalater (se ovan) och att det vid tillverkning och avfallshantering kan bildas miljögifter samt problematiska avfallsrester för deponi. I en del anläggningar där råvaror till PVC tillverkas används betydande mängder kvicksilver.

I Sverige är avfallsförbränningen av PVC utformad för att minimera utsläppen av miljögifter, men PVC-frågan är ändå viktig ur ett globalt perspektiv.

SUBSTITUT FINNS!

Istället för PVC-artiklar eller ftalater kan man välja andra alternativ. Idag finns nutritioner med följande substitut:

- PVC-fritt – silikon är det vanligaste, polyuretan är ett annat alternativ som bl.a. neonatalsidan använder sig av.

- Ftalat-fritt – När det gäller matningsaggregat är det framförallt TOTM/TETM (trimellitat) som använts.
- DEHP-fritt (en av de farligaste ftalaterna) – denna ersätts med ftalater som ännu inte har konstaterats vara lika farliga som DEHP, t ex DINP, DINA, DIDP.
- Inga produkter på marknaden innehåller idag tillsatser såsom tungmetaller (som används t ex som stabilisatorer). Inte heller innehåller de antimikrobiella ämnen såsom tenn-organiska föreningar, silver eller triklosan.

Det finns god marknadstillgång på latex-fria produkter.

GOTT EXEMPEL: UPPHANDLING AV NUTRITIONSMATERIAL

Upphandlingen

Norrbottnens läns landsting gjorde en upphandling av nutritionsmaterial 2009. Följande krav ställdes:

- Börkrav
- Pris

5 anbud kom in, varav alla klarade kraven.

Framgångsfaktorer i upphandlingen

Upphandlingen lyckades på grund av:

- Medvetna gruppmedlemmar i referensgruppen
- Marknadens goda alternativ
- Bra priser

Avropen

50 % av avropen är PVC-fria sonder och PEGar. PVC används fortfarande inom aggregat. Det är svårt att använda PVC-fria aggregat där eftersom det inte finns på marknaden. Vanliga infusionsaggregat finns idag men dessa är ej avpassade för just nutritionsaggregat som har en annan fattning. I framtiden kommer miljöanpassad produktutveckling leda fram till nya alternativ.

Framgångsfaktorer i avropen

Avropen har lyckats på grund av:

- De PVC-fria alternativen har i första hand valts vid upphandlingen.
- Utbildning och information ut till organisationen via miljöombuden och upphandlingsgrupperna.

För mer information, kontakta kemikalieansvarig på Miljöstyrningsrådet:

info@msr.se eller tel. 08-700 66 90

Läs mer om Nationella Substitutionsgruppens arbete på:

www.msr.se/substitutionsgruppen